

Zbierka súdnych rozhodnutí

ROZSUDOK SÚDNEHO DVORA (tretia komora)

zo 6. februára 2014*

„Návrh na začatie prejudiciálneho konania — Články 52 ZFEÚ a 56 ZFEÚ — Slobodné poskytovanie služieb — Udelenie oprávnenia viesť rekreačné plavidlo — Podmienka bydliska v krajine vydania — Obmedzenie pre nerezidentov — Ochrana bezpečnosti na mori — Verejný poriadok“

Vo veci C-509/12,

ktorej predmetom je návrh na začatie prejudiciálneho konania podľa článku 267 ZFEÚ, podaný rozhodnutím Tribunal Central Administrativo Norte (Portugalsko) z 5. júla 2012 a doručený Súdnemu dvoru 9. novembra 2012, ktorý súvisí s konaním:

Instituto Portuário e dos Transportes Marítimos (IPTM)

proti

Navileme – Consultadoria Náutica, Lda,

Nautizende – Consultadoria Náutica, Lda,

SÚDNY DVOR (tretia komora),

v zložení: predseda tretej komory M. Ilešič, sudcovia C.G. Fernlund, A. Ó Caoimh (spravodajca), C. Toader a E. Jarašiūnas,

generálny advokát: P. Mengozzi,

tajomník: A. Calot Escobar,

so zreteľom na písomnú časť konania,

so zreteľom na pripomienky, ktoré predložili:

- portugalská vláda, v zastúpení: L. Inez Fernandes, P. Portugal, M. Moreno a E. Gonçalves, splnomocnení zástupcovia,
- Európska komisia, v zastúpení: H. Tserepa-Lacombe a P. Guerra e Andrade, splnomocnení zástupcovia,

so zreteľom na rozhodnutie prijaté po vypočutí generálneho advokáta, že vec bude prejednaná bez jeho návrhov,

vyhlásil tento

* Jazyk konania: portugálčina.

Rozsudok

- 1 Návrh na začatie prejudiciálneho konania sa v podstate týka výkladu článkov 52 ZFEÚ a 56 ZFEÚ.
- 2 Tento návrh bol podaný v rámci sporu medzi Instituto Português e dos Transportes Marítimos (ďalej len „IPTM“) a školami Navileme – Consultadoria Náutica Lda (ďalej len „Navileme“) a Nautizende – Consultadoria Náutica Lda (ďalej len „Nautizende“) vo veci odmietnutia IPTM pripustiť občanov Európskej únie, ktorí nemajú bydlisko v Portugalsku, na skúšku na získanie oprávnenia viesť námorné rekreačné plavidlo (ďalej len „oprávnenie viesť plavidlo“).

Portugalské právo

- 3 Článok 29 ods. 1 nariadenia o rekreačnej plavbe, schváleného zákonným dekrétom č. 124/2004 (Regulamento da Náutica de Recreio, aprovação pelo Decreto-Lei n.º 124/2004) z 25. mája 2004 (*Diário da República* I, série A, č. 122 z 25. mája 2004, ďalej len „RNR“) stanovuje:

„Bez toho, aby boli dotknuté ustanovenia nasledujúceho článku, IPTM vydá [oprávnenie viesť plavidlo] osobám, ktoré majú bydlisko v tuzemsku a predložia osvedčenie o úspešnom ukončení vzdelania, ktoré je na získanie oprávnenia nevyhnutné, a to za podmienok stanovených v článku 35. ...“

Spor vo veci samej a prejudiciálna otázka

- 4 Z vnútroštátneho rozhodnutia vyplýva, že Navileme a Nautizende podali proti IPTM, subjektu, ktorý je v Portugalsku poverený organizáciou skúšok a vydávaním oprávnení viesť plavidlo, správnu žalobu na Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto. Tieto dve námorné školy majú sídlo v Portugalsku a predmetom ich činnosti je najmä zabezpečiť povinné vzdelávanie uchádzačov, ktorí chcú byť pripustení na skúšku na účely získania tohto oprávnenia. Podľa uvedených škôl IPTM odmietal od decembra 2004 pripustiť na skúšku na účely získania uvedeného oprávnenia študentov ich škôl, ktorí nemali bydlisko v Portugalsku, a to z dôvodu, že nespĺňali podmienky stanovené v článku 29 ods. 1 RNR. Je nesporné, že pred nadobudnutím účinnosti RNR boli osoby nemajúce bydlisko v Portugalsku k tejto skúške pripustené.
- 5 Navileme a Nautizende tvrdili, že podmienka bydliska stanovená v článku 29 ods. 1 RNR nerešpektuje právo Únie ani judikatúru Súdneho dvora, ktoré zakazujú obmedzovanie slobodného poskytovania služieb na základe štátnej príslušnosti a bydliska. Táto podmienka mala za následok obmedzenie slobody žiakov odísť do iných členských štátoch, než je štát, kde majú svoje bydlisko, v prejednávanej veci do Portugalska, a využiť tam vzdelávacie služby s cieľom pripraviť sa na skúšku na účely získania oprávnenia viesť plavidlo. Tvrdia, že toto obmedzenie znižuje počet študentov, ktorí sa u nich zapisujú na štúdium. Podľa Navileme a Nautizende je takéto obmedzenie z hľadiska Zmluvy o FEÚ neodôvodnené.
- 6 Na základe tohto tvrdenia Navileme a Nautizende navrhli, aby Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto uložil IPTM jednak povinnosť zaplatiť im náhradu škody a jednak povinnosť pripustiť občanov Únie, ktorí nemajú bydlisko v Portugalsku, na skúšku na účely získania oprávnenia viesť plavidlo, a ďalej, aby uvedeným občanom v prípade úspešného zloženia tejto skúšky povolil viesť plavidlá zodpovedajúce získanému oprávneniu. Tribunal Administrativo e Fiscal do Porto ich návrhom vyhovel.
- 7 IPTM podal proti tomuto rozsudku odvolanie na vnútroštátny súd.

- 8 Za týchto okolností Tribunal Central Administrativo Norte rozhodol prerušiť konanie a položiť Súdnemu dvoru túto prejudiciálnu otázku:

„Má sa právo Únie s prihliadnutím na zásadu zákazu diskriminácie medzi štátnymi príslušníkmi jedného členského štátu a... štátnymi príslušníkmi iného členského štátu (článok 18 ZFEÚ), na voľný pohyb osôb v... Únii a výnimky z neho (článok 45 ods. 3 ZFEÚ) a na slobodné poskytovanie služieb a jeho možné obmedzenia (články 52 ZFEÚ a 62 ZFEÚ) vykladať v tom zmysle, že bráni vnútroštátnemu ustanoveniu, ktoré na vydanie [oprávnenia viesť plavidlo] stanovuje podmienku bydliska na vnútroštátnom území?“

O prejudiciálnej otázke

- 9 Svojou otázkou sa vnútroštátny súd v podstate pýta, či sa články 52 ZFEÚ a 56 ZFEÚ majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá občanom Únie, ktorí si želajú, aby im tento členský štát vydal oprávnenie na vedenie plavidla, ukladá podmienku bydliska na vnútroštátnom území.
- 10 Na úvod treba pripomenúť jednak to, že podnik sa môže dovoliavať práva na slobodné poskytovanie služieb voči štátu, v ktorom má sídlo, pokiaľ poskytuje služby príjemcom usadeným v inom členskom štáte, a jednak, že toto právo zahŕňa slobodu príjemcov služieb presunúť sa bez obmedzenia do iného členského štátu, aby tam mohli využiť túto službu (pozri najmä rozsudok z 29. apríla 1999, Ciola, C-224/97, Zb. s. I-2517, bod 11 a citovanú judikatúru).
- 11 Za príjemcov služieb v zmysle článku 56 ZFEÚ sa rovnako považujú osoby usadené v členskom štáte, ktoré odídu do iného členského štátu ako turisti alebo v rámci študijnej cesty (pozri rozsudok z 15. júna 2010, Komisia/Španielsko, C-211/08, Zb. s. I-5267, bod 51 a citovanú judikatúru).
- 12 V dôsledku toho sa v takom konaní, ako je konanie vo veci samej, ustanovenia o slobodnom poskytovaní služieb stanovené v článkoch 56 ZFEÚ až 62 ZFEÚ uplatňujú jednak na poskytovanie vzdelávacích služieb na účely získania oprávnenia viesť plavidlo, ktoré námorné školy, ako sú Navileme a Nautizende, poskytujú študentom z iných členských štátov nemajúcich bydlisko v Portugalsku, ktorí si želajú získať oprávnenie viesť plavidlo v tomto členskom štáte, a jednak na získanie tých istých služieb uvedenými študentmi.
- 13 Treba konštatovať, že ustanovenie vnútroštátneho práva, ako je ustanovenie dotknuté vo veci samej, ktoré obmedzuje vydávanie oprávnenia viesť plavidlo len na osoby s bydliskom v predmetnom členskom štáte, porušuje zákaz akéhokoľvek obmedzenia slobodného poskytovania služieb, ktorý je stanovený v článku 56 ods. 1 ZFEÚ.
- 14 Hoci sa takéto ustanovenie portugalského práva uplatňuje bez rozdielu na vlastných štátnych príslušníkov a štátnych príslušníkov iných štátov a nezakladá sa tak na štátnej príslušnosti žiadateľov o vydanie oprávnenia viesť plavidlo, ako rozhodujúce kritérium používa miesto ich bydliska. Z ustálenej judikatúry pritom vyplýva, že vnútroštátne ustanovenie, ktoré stanovuje rozdiel založený na bydlisku, môže pôsobiť najmä v neprospech štátnych príslušníkov iných členských štátov, keďže nerezidenti sú najčastejšie štátni príslušníci iných štátov (pozri v tomto zmysle rozsudky zo 7. mája 1998, Clean Car Autoservice, C-350/96, Zb. s. I-2521, bod 29; Ciola, už citovaný, bod 14, a z 25. januára 2011, Neukirchinger, C-382/08, Zb. s. I-139, bod 34).
- 15 Právna úprava dotknutá vo veci samej tak môže mať vplyv na určitých príjemcov dotknutej služby, a to na študentov nemajúcich bydlisko v Portugalsku, ktorí absolvovali vzdelávací cyklus poskytovaný Navileme alebo Nautizende a ktorí si po ukončení tohto vzdelávania želajú získať v Portugalsku oprávnenie viesť plavidlo.

- 16 Uvedená právna úprava dotknutá vo veci samej rovnako vytvára prekážku slobodného poskytovania vzdelávacích služieb v oblasti plavby, ktoré poskytujú školy, ako sú Navileme alebo Nautizende, lebo študenti, ktorí nemajú bydlisko v Portugalsku, nebudú mať o vzdelávanie v týchto školách záujem, keďže po jeho absolvovaní nemôžu získať oprávnenie viesť plavidlo.
- 17 Z toho vyplýva, že taká vnútroštátna právna úprava, ktorá má za následok jednak odradenie štátnych príslušníkov Únie, ktorí nemajú bydlisko v Portugalsku, od toho, aby do tohto členského štátu vycestovali vzdelávať sa na účely získania oprávnenia viesť plavidlo, ktoré vydáva tento členský štát, a jednak robí služby poskytované námornými školami menej atraktívnymi pre žiakov, ktorí nemajú bydlisko v Portugalsku, lebo títo študenti nemôžu byť pripustení na skúšku na účely získania oprávnenia viesť plavidlo v danom členskom štáte ani im takéto oprávnenie nemožno vydať, predstavuje obmedzenie slobodného poskytovania služieb v zmysle článku 56 ods. 1 ZFEÚ.
- 18 Ďalej treba preskúmať, v akej miere môže byť obmedzenie dotknuté vo veci samej prípustné na základe odchylných opatrení výslovne stanovených v článku 52 ZFEÚ, ktoré sa na túto oblasť uplatňujú na základe článku 62 ZFEÚ, alebo odôvodnené podľa judikatúry Súdneho dvora naliehavými dôvodmi všeobecného záujmu (pozri rozsudok z 12. júla 2012, HIT a HIT LARIX, C-176/11, bod 20). Treba však ešte, aby uplatnenie takéhoto opatrenia bolo spôsobilé zabezpečiť uskutočnenie dotknutého cieľa a neprekračovalo medze toho, čo je na dosiahnutie tohto cieľa nevyhnutné (rozsudok z 13. decembra 2012, Caves Krier Frères, C-379/11, bod 48 a citovaná judikatúra).
- 19 V tejto súvislosti portugalská vláda tvrdí, že obmedzenie dotknuté vo veci samej je nevyhnutné z dôvodov týkajúcich sa verejného poriadku, v prejednávanej veci z dôvodu nevyhnutnosti, aby daný členský štát zabezpečil vysokú úroveň bezpečnosti na mori, čo vyžaduje najmä zabezpečenie účinnej kontroly držiteľov oprávnenia viesť plavidlo. Podmienka bydliska stanovená vo vnútroštátnej právnej úprave je na tento účel nevyhnutná. Táto vláda okrem iného poznamenáva, že samotné sekundárne právo Únie pripúšťa zásadu uloženia podmienky bydliska a v tejto súvislosti odkazuje na článok 7 ods. 1 písm. b) smernice Rady 91/439/EHS z 29. júla 1991 o vodičských preukazoch (Ú. v. ES L 237, s. 1; Mim. vyd. 07/001, s. 317).
- 20 Cieľ bezpečnosti a verejného poriadku, ktorý je výslovne stanovený v článku 52 ZFEÚ a na ktorý odkazuje portugalská vláda, nepochybne predstavuje legitímny cieľ, ktorý v zásade môže odôvodniť obmedzenie slobodného poskytovania služieb. Na rozdiel od toho, čo tvrdí táto vláda, však tento cieľ nemôže odôvodniť podmienku bydliska, o ktorú ide v tejto veci. Použitie takéhoto odôvodnenia totiž predpokladá skutočné a dostatočne závažné ohrozenie, ktorým je dotknutý základný záujem spoločnosti (rozsudok z 21. januára 2010, Komisia/Nemecko, C-546/07, Zb. s. I-439, bod 49 a citovaná judikatúra). Portugalská vláda pritom vôbec netvrdí, že takéto okolnosti sú v prejednávanej veci preukázané.
- 21 Okrem toho treba konštatovať, že taká podmienka, ako je podmienka bydliska, o ktorú ide vo veci samej, ktorá nevykazuje nijakú spojitosť medzi absolvovaným vzdelávacím cyklom a schopnosťou viesť plavidlo, nemôže sama osebe prispieť k dosiahnutiu sledovaného cieľa, ktorým je zabezpečenie bezpečnosti námornej plavby.
- 22 Navyše na rozdiel od toho, čo tvrdí portugalská vláda, je irelevantné, že článok 7 ods. 1 písm. b) smernice 91/439, teraz článok 7 ods. 1 písm. e) smernice Európskeho parlamentu a Rady 2006/126/ES z 20. decembra 2006 o vodičských preukazoch (Ú. v. EÚ L 403, s. 18) povoľuje vydanie európskeho vodičského preukazu len žiadateľom, ktorí majú obvyklé bydlisko na území dotknutého členského štátu, alebo môžu poskytnúť dôkaz, že tam študujú aspoň šesť mesiacov. Na rozdiel od situácie dotknutej vo veci samej totiž podmienka bydliska stanovená uvedenými smernicami určuje v harmonizovanej oblasti práva Únie právomoc jednotlivých členských štátov v súvislosti s vydávaním európskeho vodičského preukazu.

- 23 V každom prípade možno cieľ spočívajúci v zabezpečení lepšej úrovne bezpečnosti na mori dosiahnuť prostriedkami, ktoré menej obmedzujú slobodné poskytovanie služieb, najmä stanovením vyššej úrovne požiadaviek na pripustenie na skúšku na účely získania oprávnenia viesť plavidlo.
- 24 V dôsledku toho treba na položenú otázku odpovedať tak, že články 52 ZFEÚ a 56 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia právnej úprave členského štátu, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá občanom Únie, ktorí si želajú, aby im uvedený členský štát vydal oprávnenie viesť plavidlo, ukladá podmienku bydliska na vnútroštátnom území.

O trovách

- 25 Vzhľadom na to, že konanie pred Súdny dvorom má vo vzťahu k účastníkom konania vo veci samej incidenčný charakter a bolo začaté v súvislosti s prekážkou postupu v konaní pred vnútroštátnym súdom, o trovách konania rozhodne tento vnútroštátny súd. Iné trovy konania, ktoré vznikli v súvislosti s predložením pripomienok Súdnemu dvoru a nie sú trovami uvedených účastníkov konania, nemôžu byť nahradené.

Z týchto dôvodov Súdny dvor (tretia komora) rozhodol takto:

Články 52 ZFEÚ a 56 ZFEÚ sa majú vykladať v tom zmysle, že bránia vnútroštátnej právnej úprave, ako je právna úprava dotknutá vo veci samej, ktorá občanom Európskej únie, ktorí si želajú, aby im uvedený členský štát vydal oprávnenie viesť námorné rekreačné plavidlo, ukladá podmienku bydliska na vnútroštátnom území.

Podpisy